

**РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ЗАВДЯКИ МЕТОДАМ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ**

Твердохліб О.В., Никитюк Л.В., Гончаренко Я.В.
(Харків, Україна)

Сьогодення дало можливість переконатись, що роль вчителя не може бути повністю витіснена цифровими технологіями. Сучасний педагог – це не транслятор нових знань. Це наставник, який вміє організувати процес пізнання учнів. Не просто процес навчання чогось, а саме процес пізнання, який включає висування гіпотез. Учень повинен вчитися ставити запитання і проявляти свій інтерес та допитливість [4]. Здатність навчатись протягом життя та навчати, першочергова задача сучасного педагога. Важливе місце при цьому належить формуванню індивідуальних особливостей та поведінкових навичок вчителя, його умінню організовувати ефективне управління колективом учнів. Сучасний учитель має бути навчаючим креативним лідером, вміти підлаштовуватися під дітей, адаптуватися до різних ситуацій, приймати нестандартні рішення. Тобто, по-новому поглянути на знайомі речі, поняття, факти може лише той, хто володіє гнучким розумом, креативним мисленням, хто критично відноситься до себе і до інших.

Сучасній зміст освіти насичується різними навчальними програмами, які сприяють розвитку в майбутніх учителів не лише оперувати базовими знаннями, а й творчо вирішувати поставлені завдання. Вчитель у класі займає ключову роль, тому лідерські якості майбутніх учителів ми починаємо формувати у наших студентів з першого курсу. Так як лідерство має багато облич та форматів воно потребує всебічно розвинену, здатну до критичного мислення цілісну особистість, патріота з активною позицією, інноватора, здатного змінювати довкілля та вчитися впродовж життя. Критичність особистості повинна бути направлена перш за все на самого себе: на аналіз і оцінку своїх можливостей, особистісних якостей, вчинків, поведінки [3].

У шкільному оточенні найефективнішим, на нашу думку, повинен бути навчаючий лідер. Його головний фокус – навчання команди через визначення, підсилення та постійний розвиток сильних сторін кожного. Важливо, що навчаючий лідер дає рекомендації, а не накази [1 с. 7]. Щоб стати навчаючим лідером необхідно не боятися відповідальності, професійно вдосконалюватися, критично відноситись до себе та оточуючих, відстоювати власну точку зору, позитивно мислити та постійно підкреслювати сильні сторони учнів.

Для формування навичок навчаючого лідера, який креативність розглядає, як необхідний елемент процесу, що веде до інновацій у взаємодії, оскільки без креативності не може бути інновації, ми повсякчасно використовуємо методи критичного мислення. Найдієвіші на нашу думку: «Сенквейн», «Кластер», «Pres», web-квест [2].

Сенквейн – короткий неримований вірш з 5 рядків, винайдений американською поетесою Аделаїдою Крепс під впливом японської поезії. Техніка цього вірша ідеально підходить для розвитку образного мислення, концентрації знань, переосмислення отриманої інформації, вираження своєї позиції щодо теми, а також для вивчення нових понять. Здобувачам вищої освіти пропонується застосовуючи прийоми даного методу виділити головний об'єкт, описати основні ознаки, висловити особисте ставлення до теми та визначити нову інтерпретацію об'єкта.

Атом

Загадковий, маленький

Існує, рухається, взаємодіє

Містить ядро і електрони

Елемент

Біологія

Природна, молекулярна

Вивчає, класифікує, описує

Наука про живу природу

Життя

Кластер – це спосіб графічної організації матеріалу, що дозволяє зробити наочними ті розумові процеси, які відбуваються при зануренні в ту або іншу тему.

Кластер є відбиттям нелінійної форми мислення. Іноді таку техніку називають «*наочним мозковим штурмом*». Здобувачі вищої освіти записують ключове слово або пропозицію ключової ідеї, теми. Навколо розмішують слова або пропозиції, що виражають ідеї, факти, образи, які підходять для даної теми. Слова з'єднуються прямими лініями із ключовим поняттям. Далі устанавлюються нові логічні зв'язки, з новими словами. У результаті виходить структура, що графічно відображає міркування, визначає інформаційне поле даної теми. Ефективною є методика створення тематичних кластерів-вкладок, що відображають динамічне розширення та поглиблення знань і вмінь учасників освітнього процесу. Такий метод як самооцінка дає можливість залучити всіх студентів до співпраці контролювати та оцінювати свої дії та інших. Наприклад, написавши біологічний диктант, студенти здійснюють самоперевірку і самооцінювання за попередньо оговореною системою балів. Аналогічну роботу проводимо під час перевірки індивідуального опитування та самостійної роботи. Результати самооцінки зручно фіксувати у індивідуальних картках або листках оцінювання «картки Успіху». Якщо таку роботу проводити систематично, то самооцінка студента і викладача будуть збігатися. Така форма роботи дає можливість кожному відчути роль лідера, зацікавити своєю майстерністю, оцінити роботу кожного на уроці.

Pres – англ. Position, Reason, Exempl, Sammary – допомагає навчитися знаходити вагомі аргументи і формувати свою думку відносно проблемного питання; розбиратися у своїх ідеях, а також формулювати їх у вигляді чіткої та логічної структури. Цей метод може бути використаний на будь-якому занятті. Аргументованість думки студенти доводять поетапно. Метод включає 4 етапи:

- Студент висловлює свою думку: «*Я вважаю...*».
- Пояснює причину такої точки зору: «*Тому що...*».
- Наводить приклад додаткових аргументів на підтримку своєї позиції: «*...наприклад...*».
- Узагальнює, формулює висновки: «*Отже...*», «*Таким чином...*».

Метод проектів у цьому році було застосовано в якості однієї з форм організації екологічних та природничо-наукових проектів як складовою web-квесту. Web-квест – це сучасна інтернет-технологія, ґрунтована на пошуковій діяльності студентів з чіткою роллю, із застосуванням нових інформаційно-комунікаційних засобів. Екологічні та природничо-наукові проекти здебільшого потребують використання дослідницьких, наукових методів, інтегрованих знань із різних галузей. З нашого досвіду, web-квест корисний інструмент для впровадження елементів гри в навчання, розвитку критичного мислення студентів, підвищення їхньої мотивації, набуття знань. Мотивація студентів, до безперервного навчання впродовж усього життя є важливою для вдосконалення лідерських якостей майбутнього вчителя. Починаючи з першого курсу ми пропонуємо своїм студентам спробувати роль викладача. Так на лабораторних роботах з ботаніки студенти, за бажанням, готуються та проводять заняття або його елемент серед одногрупників. Керуючи процесом лабораторного заняття стежать за роботою в групі, перевіряють підготовку домашнього завдання та виставляють оцінки. Отже, застосовують усі свої якості лідера. Цінність цього заходу полягає в тому, що студенти вчаться слухати і чути інших, вдосконалюють наукову мову спілкування, активізують пізнавальний інтерес, спонукають одногрупників до дії, так щоб всі активно і зацікавлено працювали на занятті.

Таким чином, для розвитку лідерських якостей майбутнього вчителя оптимально підходять методи та прийоми критичного мислення які ми використовуємо протягом навчання наших студентів.

Список використаних джерел:

1. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>

2. Критичне мислення: інструкція з використання <https://studway.com.ua/kritichne-mislennya/>
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: А.С. К., 2005.
4. Сучасний педагог – це той, хто розкриває потенціал учнів, а не примушує їх вчити уроки – Микола Скиба <https://www.uifuture.org/publications/news/24366-suchasnyi/pedagog>

ДЕЯКІ ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПОКРАЩЕННЯ РОБОТИ З УЧНЯМИ

Ткаченко О.В., Соколенко В.М.

(Полтава, Україна)

Навчання молоді завжди було і залишається одним з найактуальніших завдань державної політики, тому що результат цього, неодмінно, визначає потенціал і напрямки розвитку держави у майбутньому. Деякі засади сучасної освіти змінюються у меншому, інші у більшому ступені у порівнянні з минулими. Безумовно, окрема держава, заклади, які готують студентів одного профілю, окремий вищий навчальний заклад можуть мати свої власні підходи до навчання у ВУЗах, але існують загальні підходи, які можуть забезпечити або покращити якість освіти студентів на сучасному рівні розвитку педагогічної науки.

По-перше, це потенціал знань самих викладачів. На жаль, він не завжди відповідає вимогам сучасності. Викладач з великої літери – це людина, яка має постійно поглиблювати свої знання з підручників, ресурсів бібліотек та мережі Інтернет як стосовно предмету, який викладається студентам, так і найсучасніших методологічних підходів. Добре, що в наш час є змога проходити он-лайн курси підвищення кваліфікації. Ми вважаємо, що добре було б, якби вони були обов'язковими не 1 раз на 5 років, а на коротший термін, щоб обов'язково були лекції з фізіології вищої нервової діяльності, психології (зокрема, вікової, гендерної, соціальної з основами конфліктології, диференціальної, педагогічної), педагогіки, найсучасніших інформаційних технологій (зокрема, технічних засобів забезпечення навчання). Викладачі повинні ділитися досвідом у межах однієї кафедри, різних кафедр ВУЗу, однопрофільних та різних кафедр ВУЗів, як у межах своєї країни, так і інших. Обмін досвідом з іноземними навчальними закладами в більшій мірі можливий у наші дні, хоча хотілося б, щоб більша частка коштів проплачувалася не самим викладачем, тому що, на жаль, такі закордонні стажування зможе оплатити далеко не кожний викладач.

По-друге, хотілося б підкреслити необхідність збільшення інформаційної грамотності деяких викладачів, які, на жаль, не застосовують сучасні засоби технічного забезпечення навчання. В УМСА багато іноземців, вони навчаються у багатьох ВУЗах України, рівень володіння українською та російською мовами досить часто залишає бажати кращого, що ще більше підкреслює необхідність використання таких технологій. Хоча й будь-який студент, якщо лекція буде на вищому методичному рівні, буде сприймати її зовсім по-іншому. Далі, сучасні студенти з різних країн (і, на жаль, вітчизняні) часто мають досить низьку швидкість письма. Існує термін – «психологічна готовність до навчання» – певний рівень пізнавальної та соціальної зрілості, необхідний для успішного засвоєння програмного матеріалу і гармонійного розвитку особистості [1]. Він частіше застосовується стосовно учнів-школярів, але, на жаль, існує проблема низької або взагалі відсутньої психологічної готовності до навчання багатьох студентів. Хотілося б побажати викладачам максимально відходити від стандартів проведення занять, використовувати власні інтерактивні методи та підходи, навіть різні у різних академічних групах, обов'язково враховуючи індивідуально-типологічні особливості студентів у максимально можливому ступені.